

Připravky k příští válce.

V rubrice této ob čes, pokud místo stačí, uvěřejňovati budeme rozptýlené črty a přípravky k příští válce, a pokroky ve válečnictví moderním a vývoji různých zbraní i jejich účincích. Nejedná se nám tu ovšem nikterak o nějaké soustavné vypisování moderní války, nýbrž o jednotlivé, rozptýlené články o jednotlivých oborech válečnictví, kteréž samy o sobě jsou a to nejčastěji členitě rozptýleny. Proto také nebude pořad ani článků našich soustavných, budeme hledět již pro soustrast látku co nejvíce střídati. Po dnešní všeobecné kapitole o pevnostech vrátíme se obšírněji k pevnostnímu systému Ruska na západní hranici, vylištíme ovšem obrovské pokroky francouzské organizace armád, vznik armád jednotlivých států za posledních let, pokroky ve výrobě pušek a děl, důležitky nových zbraní pro taktiku za příští války, vytkneme překvapující účinky zbraní těch jak ze stanoviska ryze vojenského, tak i chirurgického, ano neopomeneme ani popsat podrobněji, jaké úkoly v moderní válce budou příkazány elektřině, velocipedům, poštovním holubům, větroplavbě, ano i psům, úkoly to, o nichž za poslední ještě velké evropské války sotva kdo měl tušení. I loďstvo válečné nespustíme se svého zřetele.

I.

Pevnosti za příští války.

Účely a taktika. — Dragomirov. — Budou ještě bodky hrsti roll nákladu? — Účinky nových zbraní na taktiku. — Kdy bude možno ještě bezohledně ofenziva? — Taktika při válce pevnostní. — Starý a nový systém pevností. — Pevnostní skupiny a ohromné jejich mohy. — Nejvyšší velkopřemýšlivý příklad pevnostní soustavy. — Moderní střediska na hranici francouzské. — Kdy vyrazí francouzská armáda k ofenzivě? — Ohromný přetřhan pevností. — Paříž, největší pevnost světa. — Pevnost, již nelze ani obklíčit. — Mléčstvo pro poslední pevnostní. — Pevnosti v Rusku a jiných státech. — Podrobnosti o starých pevnostech. — Prozatímni opevnění. — Pohyblivé konstrukce železné. — Taktika pevností v podrobnostech. — Válčení za noc v dobách přístích.

Náhledy o ceně pevností, jakož i postupu při útoku na pevnost, jak známo, velice se liší, poněvadž důležité taktické a dělostřelecké otázky nebyly dosud definitivně rozhodnuty a vůbec teprve pro nové velké válce mohou být rozřešeny. Dobře pravil francouzský generál jeden v nové knize, že pro novou taktiku, jakáž bude nutna zavedením malodýmého prachu, malokaliberních opakovaček atd., nelze stanoviti bezpečných pravidel, dokud se pravidla ta ze zkušenosti nové války sama sebou nevytvoří. Vše ostatní jest theorie, jsou domněnky a pravdě podobnosti — nic více! Zvláště liší se názory o nejvhodnější způsobu používání vojska za bitvy. Jeden chce porážeti nepřitele ještě dnes prudkým nárazem hustých anebo těsně aspoň k sobě sražených mass pěchoty a jízdy, salvami praporů, do bojů vedených a hromadnou palbou baterií, jež by se co nejbližše k nepříteli posunuly; jiní chtějí téhož účelu dosáti rozptýlenými řadami, jež skok za skokem, kus za kusem ku předu se derou a proti zkázonosné palbě nepřitele lépe se chrániti a také vlastních zbraní plnou měrou využítkovati mohou — a sice za ochrany baterií, pálečích ze skrytých postavení i za mez, za níž pušky pěchoty nedostřelují, kdežto od spolupůsobení jízdy při bitvě v otevřeném poli jen malé výsledky se očekávají. Podnětem jest tu předpokládání, že před vytvalou, rozhodnou vůlí morálně slabší odporce musí na konec ustoupiti a za druhé, že stálý pohyb v před proti nepříteli musí způsobiti náraz mass a přivesti tak k platnosti i sečnou a bodnou zbraň. Zvláště stará škola pruská hájí názory tyto, především ale jsou to také vynikající generálové ruskí, kteří vzdor vřezdným účinkům moderních pušek a děl chtějí bodákům a žavli rozhodnutí přenechat.

Tak napsal na př. gen. Dragomirov: "Střelba jest jen přípravou k nárazu, k útoku, poněvadž ale není lepší přípravou nežli nenadálé vystoupení, jest škodlivou střelbou čas střelci. . . . Vádec musí si v mozku i v srdci předsevzati, že útok provede až do konce, ať by to stálo cokoli, aniž by se ohlížel zpět. Musí tudíž odhodlanost vstřípiti i posílením, opozdívá se jednotlivých netrpěti, k dosažení účelu toho každého prostředku použití (to jest: musí míti bezohledné důstojníky i za frontou). Nesmí se doufati, že nepřítel boji muž proti muži se vyhne a ustoupí, musí se nespokojit očekávati, že dojde k boji a bodáky a důlžno si toho i přáti. Při náhlém objevení se nepřítel vřhne se na útočnou kolonu bodákem, salvy mohou se jen výměněně vypalovati." Ne váleční ruští vádce souhlasí s touto taktikou, Dragomirovem doporučovanou, jež oprá se hlavně o znamenitou způsobilost ruského vojáka pro boj muže proti muži, pro útok bodákem; avšak počítati se s ním musí a nedobře činili tedy oni taktikové v řadách odporců Ruska, kteří mínili, že výevik pěchoty pro boj s bodákem stá se za nové doby zbytečným, ano skorem již na tom byli tvrditi, že boj taký bude na příště úplně vyloučen. Jiní taktikové soudí oproti tomu, že rychlopalba střelcův, ležících v massách za přirozenými neb umělými úkryty, ano i na rovné pláni, zničí každou uzavřenou kolonu útočnou na vzdálenosti 300—400 m. a že tudíž nutno zřeci se při útoku všeho schematického pořádku a sešikování. Vskutku zdálo by se, že tento názor jest aspoň pravidelně, byť ne za všech okolností správnějším, máme-li na mysli účinky nových magacinek a jejich střel, jež proletí 3—4 tély lidskými, za sebou stojícími, pozorujeme-li jejich plochy let a nezapomínáme-li, že setnina pěchoty, uvedená na válečnou mřu, na střelnicích při vzdálenostech 100—1200 m. častěji trefuje, nežli batterie o 6 dělech. Bezohledná ofenziva jest tudíž za pravidla možnou jen u morálně slabého, nekázní trpělich odporce, nikoli však u nepřítel stejně silného a stejně odhodlaného. Všeobecně platných pravidel pro válku ovšem dávatí nelze; místo kde se bojuje, čas, kdy se bojuje a nepřítel, proti němuž se bojuje, budou vždy rozhodovati o způsobu boje. Jako v taktice vůbec, jsou i v taktice pevnostního válčení podobné neshody, odpory a protivy. Na jedné straně odporučuje se při útoku nejbezohlednější ofenziva, a stoupenci této opírají se o domnělé úspěchy, jakých se dosáhlo při zkouškách s dělostřelbou, kteráž však namnoze neprovádí se po způsobu válečném a v mře válečné. Někteří vojensko-techničtí dilettanti domýšlejí se dokonce, že pevnosti, jež bombardují se po 24 hodin výbušnými, traskavými granáty, lze dobýti za jasného dne útokem přes šfré, volné pole. Aby se aspoň s jistou pravděpodobností seznalo, jsou-li názory takové správné, provedeny byly v nejnovější době manévry obléhací, založené a vykonané úplně po způsobu a rozsahu válečném, a z výsledku jich lze přý souditi, že střelba taková může sice ve vytrvale bombardovaných pevnostech starého rázu způsobiti veliké spousty, že však napadená takto opevnění nemohou nijak v tak krátké době učiněna býti k obraně nespůsobilými. Na druhé straně však nelze zneužnati, že by těžké střely dělové, donášející až na 10.000 m., hojně trefování jejich a veliký jejich účinek cenu malých pevností, jež lze každým směrem přestřelovati, velice stlačily. Zvláště když má útočník hojná děla potřebného kalibru a dosti munice (čemuž roku 1870 na př. před Štrasburkem, Belfortem a Paříží na počátku obléhání nebylo), když dále v obklíčené pevnosti nalezá se četné obyvatelstvo civilní,

kteříž proti bombardování z těžkých moderních děl nemůže býti chráněno a proto na posádku pevností najisto nepřiznivým morálním vlivem působí, zvláště v takých případech důlžno přiznati, že za okolností nepřiznivých odpor takovéto pevnosti může trvati jen týdný, ano jen day. Z těchto důvodů, kteréž už od roku 1871 z různých stran se pronášely, důlžno z pravidla těsným chrázením starých měst pevnostních nejen upříti všechnu cenu vojskům, nýbrž možno tu i hájiti názory, že takovéto těsná opevnění zájmy obrany plim ohrožují a stžují. Proto rozhodly se v nové době vojenské kruhy v různých státech, na př. ve Francii, Německu a Rakousku, srovnati část starých pevnostních hradeb se zemí (příklady v Rakousku jsou známy, v Německu Gidansko, Magdeburg, Koblenz, ve Francii část starých pevností na severu a d.). Z předchozího však se nesmí nijak souditi, že tím cena pevností vůbec všeobecně klesá. Nikoli — jest jenom nutno, aby těsná obráncé od silné obydlěných a úze stavebných částí města úplné nebo aspoň pokud možno nejvíce odloučeny byly, slovem jest nutno, aby se přešlo k vojenským pevnostem s rozsáhlými obvody. Poněvadž však na strategicky důležitých místech leží už namnoze větší města, jež opatřena jsou co nejhojněji přechody přes teky a síti železniční i silniční, čímž právě strategická poloha jest větší důležitosti nabývá, nezbyvá než moderní soustavu pevnostní těmto poměrům podle možnosti přispůsobiti, to jest, opevnění a tvrže dotýčené pevnosti tak daleko posunouti v před, aby boj od obyvatelstva dotýčených měst a jejich větších předměstí co nejvíce byl vzdalován. To nevyklučuje však případ, že za zvláštních poměrů může býti i jádro města lehce ohrazeno nebo ještě lépe jakýmsi druhem citadel chráněno, celkem však takovéto vnitřní linie nejsou nutny. Poněvadž ale při příliš širokém rozptjetí obvodu pevnostního utvořila by se příliš rozsáhlá čára obranná, kteráž tudíž na některém místě poměrně snadno by se mohla prolouiti, ujmá se nejnověji stále více názor, že místo jednoho souvislého pásu nebo kruhu tvrží (v nichž větší a menší tvrže jsou průměrně 1000—1500 m. od sebe vzdáleny) jest lépe zřizovati jednotlivé, daleko ku předu posunuté a ze 3—5 větších tvrží se skládající skupiny pevností, jež mají fronty na všechny směry, při čemž mezery mezi těmito skupinami pevnostními, mezery měřící až 5000 ano více metrů, mají za války vyplňovány a uzavřány býti opevněními provisorními. Spůsobem takovým zařizují se moderní, ryze vojenské pevnosti, jež jsou podobny zahrašovacím tvržím, o nichž se v posledních letech tolik mluvílo a kteréž zvláště ve Francii tak hojně a tak důkladně byly zakládány. Ostatně všeliké systémy pevnostní, jakéž se v nové době v různých státech ujaly, poznány budou nejlépe, podáme-li zde jako na příklad zběžný ovšem přehled aspoň hlavních, nově už zřizovaných, aneb teprve zařizovaných pevností podle států. Nejvyšší velkopřemýšlivým příkladem toho, jak dokonale a v jakých rozměrech obrovských silná říše dovede starati se o obranu hranic svých, nejlepšího toho příkladem jest opevnění východní hranice francouzské od pomezí belgicko-luxemburského až po hranici švýcarskou, s Paříží, největším to opevněným táborem světa, v pozadí. Pohraniční čára táhne se v severní části své od Luxemburgu až po hřeben Voges na příd přes plán lotrýnskou a přes Moselu dále; jižní část hranice sleduje horský hřbet a míří přes belfortský průlom v pohorí k hranici švýcarské. První vhodnou čáru obrannou za pomezím

tvorí na severu řeka Mosa, na jihu horní tok Mosely. Obě teky přibližují se u Toulou k sobě na 12 km. Nůže, podél této čáry stžena jest moderní železná zeď, jež sestává z opevněných, čky na 70 km. od sebe vzdálených táborů verdunského, toulaského, epinalského a belfortského, jež na vzájem spojony jsou ještě řadou tvrží tak zvaných zahrašovacích. Jen na severu nalezá se mezi Verdunem a Montmédy mezeru 36 km. a ve středu mezi Epinalem a Pont-St.-Vincentem mezeru 50 km. Soudí se všeobecně, že francouzské armády chtějí mezerami těmi přejíti k ofenzivě. Verdun má 11 posunutých tvrží s citadellou; obvod pevnostní obnáší 38 km. — jest tedy větší než pevnostní obvod Mei. Toul kryt jest 10 tvržemi, jež tvoří kruh 40 km. dlouhý, k čemuž poji se ještě silné opevnění na Mont-St.-Michel, jež slouží za citadellu. Epinal (bez hradeb hlavních) čítá osm tvrží při obvodu 40 km. Belfort čítá šest nových, daleko posunutých tvrží při obvodu 35 km. Nejsevernějšími články opevněné hranice jsou Montmédy a Longwy; mezi Verdunem a Toulem leží na Mose samostatné tvrže Genicourt, Troyou, St. Michel, Lionville a Gironville, kdežto hořejší tok Mosy chráněn jest tvržemi Pagny-la-Blanche, Cote a Bourlémont, k čemuž poji se ještě tvrže Pont-St.-Vincent, Frouard a Mahonvilles. Jižně od Epinalu vystavěny jsou tvrže na horním toku Mosely Arches, Remiremont, Rupp a Chateau-Lambert, jakož tvrž Balon de Sernance, jež krýtí má důležitou silnici epinalsko-belfortskou, K uzavření mezery mezi Vogey a žurským pohorím slouží mimo Belfort opevnění giromanská a Montbéliard vedle tvrží La Chaux a Montbart, kdežto jurské průsmyky podél švýcarské hranice uzavřeny jsou tvržemi Blamont, Moslean, Pontarlier, Rousser a Ecluse. Ve druhé čáře za touto rozsáhlou frontou leží silně opěvněné tábory remešský (s obvodem 64 km.) a La Fère Laon; poslední čítá 15 tvrží, kteréž proti východu kryty jsou samostatnými pevnostmi Malmaison a Condé, takže La Fère Laon a Condé sur Aisne tvoří velkolepé skupení pevností. Na jihu leží opevněné tábory langreský (s obvodem 60 km.), (besančonský s obvodem 27 km.) a dijonský, jehož pás pevností 45 km. měří. Pět pevností: Epinal, Belfort, Langres, Besançon a Dijon tvoří ohromný pětihran pevnostní, kterýž celému jihovýchodnímu bojišti dodává rázu jediného ohromného tábora ohrazeného, s Lyonem v pozadí jakožto oporou. Korunou francouzské soustavy pevnostní na obranu země jest pak Paříž, jejíž vnější čára pevnostní, tvořící jedinou frontu obrannou, jest dlouhá 125 km. (tedy 17 mil), utvořena čtyřmi skupinami, severním, východním, jižním a západním opevněným táborem. Severní tábor, rozkládající se od Sekvany při lese st. germaínském až po kanál de l'Oureq, má chrániti město St. Denis a operace mobilního, posádku zde tvořícího sboru armádního směrem k Pontoise. Tvořen jest 7 novými tvržemi, kteréž od hlavních hradeb pařížských jsou 12 km., od St. Denisu 7 km. vzdáleny. K tomu druží se 10 nových baterií a 4 starší tvrže. K obraně území mezi zmíněným kanálem a stokem řek Yères a Sekvany slouží východní opevněný tábor, kterýž skládá se ze 7 nových tvrží, posunutých na 12—14 km., 4 nových baterií a 6 starších tvrží vedle reduct, kdežto jižní opevněný tábor má krýtí území, ležící mezi levým břehem Sekvany od Villeneuve St. Georges až po St. Cyr. Tato skupina pevnostní skládá se ze 7 nových tvrží, vzdálených na 14—17 km. od hlavních hradeb paříž-

ských, ze 14 nových baterií a 5 starších tvrží. Fronta západního opevněného tábora táhne se od Marly až k lesu st. germaínskému a stáduje celkem 600 Sekvany. Pevnostní skupina tato není ještě úplně zřizována, úkol nikoli poslední hrál by tu nepochybně opět známý Mont Valérien. Těmi novými tvržemi má býti pojat zde i les st. germaínský do obranné čáry, tak že tato by byla posunuta až na 30 km. v před; že t. zv. městské hračky pařížské, aspoň západní, budou brzy strženy, jest skorem nepochybné. V tomto číselní francouzského systému pevnostního bydlí přes tři miliony obyvatel, jejich zásobování pro případ obléhání skýtalo by sice velké obtíže, ale přece vzhledem na vykonané k tomu účelu přípravy možno by bylo, zvláště když o úplném obklíčení takovéto pevnosti, v níž zahrnuta jest řada měst a vesnic s rolemi a lesy, nemůže býti ani řeč. V Německu tvrdí se sice z některých stran, že k obsazení francouzských pevností nebude se dostávati vojáků, a že by tito jinak musili býti odňati polní armádě na velkou újmu její, avšak námitka ta má platnost jen částečnou, poněvadž starších ročníků brancův bude se při bitvách v otevřeném poli přece jen výměněně používatí; mužů 40—45letých, jakož i 17—19letých mladíků posíto bude hlavně jen v opevněných posílech, zvláště ve velkých pevnostech a opevněných táborech. Bude-li mužstvo takové dostatečně zásobováno, bohatě municí opatřeno a zvláště před namahavými pochody šetřeno, tož lze souditi, že také ono při obraně krbů domáček v pevnostech a tvržích vykoná věrně a důkladně povinnost svou. Pokud se Paříže týče, lze ji právem nazvati největší pevností světa, jak sám Caprivi v nedávné řeči své doznal, doloživ, že bude vůbec sotva kří možno vojsko nepřítelskému pěkážku tak ohromnou zmoci. Nechceme sice nazvati Paříž přímo nedobytnou, ale nepřítel, který by chtěl konečně odpor její zlomiti, musil by míti velikou trpělivost a nevyčerpitelný zdroj mužstva a finančních prostředků za sebou. Zdaž bylo by Německo jak po stránce vojenské, tak po stránce finanční tak silno, je ovšem pochybné. Rusko v opevněování území svého, zvláště Polska, vykonalo za posledních let taktéž ohromné pokroky. Ústředím pevnostním pro případ války jeho s Rakouskem a Německem jest ovšem Varšava. Zadaší opory sloužící mají rozsáhlé pevnosti: Kovno, Novogeorgěvsk, Ivanogrod a Brest-Litevsk. K ruskému systému na západní jeho hranici vrátíme se ostatně ve zvláštním článku. Povšimněmež si zatím jiných státův.

(Dokončení.)

Nepřítel zničen

Jest jeden nepřítel, s nímž tisíce osob stžká se po celý život svůj a to z té příčiny, an již od maličkosti náklonost k zlučenosti v sobě chovají. A s nepřítel tímto neustále bojují, ač se zbraněmi nepestačitelnými. Hostetter's Stomach Bitters ale nepřítel tohoto znič. Pouhé prostředky pročistující nevyčleť vám nemoc jaterní, jež jeví se vám ne pouze v zácpě, ale i v častém bolení hlavy, žlutnutí pokožky a bělma očního, zvracením, zašlemoným jazykem a vnitřními bolestmi, zvláště při stisknutí pravé strany právě pod žebry. Vystřihajte se prudkých prostředků pročistujících, jimiž vnitřnosti vaše zeslabovány jsou a nahraďte je tímto světoznámým prostředkem proti zlučenosti, kterýž zároveň odstraňuje i malárii, nemoc žaludeční a jaterní, revmatism a nemoc čívní. Jakožto prostředek pročistující jest úplně bezbolestným, za to ale účinným; povzbuzuje chuť k jídlu, přivádí spánek, podporuje zažívání a vůbec má veskerý vlastnosti právě toniky.

Kupujte jen pravé *Severovy léky*, co, každém musí býti jméno *Severov*. Na jinak lék není pravým.